

การเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอิสลาม: ศึกษาแนวคิดในอัลกุรอาน

สามารถ ทองเผือ¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ถูกระบุไว้ในอัลกุรอานและเพื่อจำแนกหมวดหมู่ของโครงการอัลกุรอานที่กล่าวถึงความเกี่ยวข้องกับการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลจากการวิจัยพบว่า ในอัลกุรอานนั้นได้มีการกล่าวถึงหลักแนวคิดที่สำคัญทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสำหรับการจำแนกหมวดหมู่ของโครงการที่มีอยู่ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานนั้นสามารถแบ่งได้อย่างน้อยดังนี้ คือ อำนาจอธิปไตย การปรึกษาหารือ สิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมและความเท่าเทียม ความเป็นเอกภาพในความหลากหลาย ความเป็นประชาชาติเดียวกัน (Ummah) ความเป็นผู้นำ สงครามและสันติภาพ ถึงแม้ว่าในอัลกุรอานนั้นมิได้ระบุและกล่าวถึงโดยตรงถึงการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแต่อย่างใดแต่เราสามารถใช้อัลกุรอานเป็นต้นแบบและยึดแนวคิดทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนำมาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมได้

คำสำคัญ: การเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อิสลาม อัลกุรอาน

¹ รองศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี <Email: thongfhua@gmail.com>

Politics and International Relations in Islam: Study its Concepts in Quran

Samart Thongfhua²

ABSTRACT

This research article aimed to study the concept of politics and international relations in the Holy Quran, and to classify the verses which are related to politics and international relations through the concepts of politics and international relations in the Holy Quran. This research used a qualitative method, relying on the analysis of documents, both primary and secondary data, and an in-depth interview. The study revealed that there were only main concepts of politics and international relations in the verses of the Holy Quran. Those verses were classified into categories such as sovereignty, consultation, rights and freedom, justice and equality, unity in diversity, Ummah as one nation, leadership, and war and peace. Although politics and international relations are not directly stated in the Holy Quran, concepts that appeared there could be implemented in practicality.

Keywords: Politics, International Relations, Islam, Quran

² Associate Professor, Dr., Faculty of Political Science, Prince of Songkla University, Pattani campus <Email: thongfhua@gmail.com>

บทนำ

การเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนับได้ว่าเป็นศาสตร์และศิลป์อย่างหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมที่มีการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ร่วมกัน อาจจะเป็นได้ทั้งความร่วมมือและความขัดแย้ง โดยแต่ละรัฐมีวิธีการจัดการที่ไม่เหมือนกัน เน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกัน ซึ่งการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศถือเป็นส่วนหนึ่งของรัฐศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชน สังคม วัฒนธรรม และมักมีความเกี่ยวข้องกันทั้งกิจการภายในและภายนอกประเทศ ดังคำกล่าวที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง ซึ่ง Agarwal (1997) ได้ให้ความหมายว่ามนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและการเข้าร่วมสังคมได้เพราะความต้องการของมนุษย์ที่จะดำรงชีวิตและเอาตัวรอดถือเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการติดต่อระหว่างกัน การเมืองจึงเกิดจากความจริงชุดนี้ และได้พัฒนากลายเป็นศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในสังคม สิ่งเหล่านี้ก็ต้องอาศัยการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างกันของรัฐต่าง ๆ ในสังคม โดยหากจะทำความเข้าใจรูปแบบความสัมพันธ์ของเพื่อนมนุษย์ที่อาศัยการเมืองเป็นหลักในการดำรงชีวิต จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำการศึกษาประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติในอดีตกาล สังคมมนุษย์ไม่สามารถอยู่ได้โดยปราศจากพลังของวัฒนธรรมด้านศาสนา ดังนั้นการกำเนิดแนวคิดและการพัฒนาการของศาสนาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์มนุษยชาติ ชนเผ่า เป็นสิ่งสำคัญ เพราะการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของมนุษยชาติที่ดีที่สุดคือการเรียนรู้ศึกษาศาสนา (Bucasri, 1998) ในการศึกษาประเด็นการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ถือกำเนิดขึ้นเนื่องจากความไร้ระเบียบของรัฐในอดีต สัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ข้ามรัฐชาตินี้คือการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การสหประชาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นผลผลิตของความร่วมมือระหว่างประเทศของรัฐบาลในโลก แสดงให้เห็นการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างมนุษยชาติและความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

Butr-indr and Butr-indr (2011) ได้อธิบายเรื่องมนุษย์กับการเมืองว่าเป็นเรื่อง การเกิดมาเพื่อแสวงหา สะสม เพิ่มพูนและใช้ประโยชน์ในชีวิต ผลประโยชน์ดังกล่าว จะไม่ต้องอาศัยพลังหรืออำนาจเป็นเครื่องมือ และการดำเนินชีวิตของมนุษย์จะต้องเป็นไปตามหลักการ อุดมการณ์ อุดมคติ นโยบาย ความหวัง ความเชื่อ เจตนารมณ์ พร้อมกับต้องมีวิธีการเพื่อให้บรรลุความหวัง ความต้องการ และความจำเป็นนั้น ๆ ซึ่งการเมืองเป็นวิธีการสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้ชนหมู่มาบรรลุความหวังนั้น ๆ เมื่อได้มีชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นบ้านเป็นเมืองแล้ว ในความคิดของนักปรัชญาการเมืองนั้น การกระทำทุกอย่างและความเคลื่อนไหวทุกระดับจากแรงงานมนุษย์ย่อมเกี่ยวข้องกัน

การเมืองทั้งสิ้น จึงได้มีการกำหนดหลักวิถีประชาชนขึ้นมาเป็นแบบฉบับการดำเนินชีวิตของสังคมมนุษย์ตามแนวปรัชญานั้น ๆ ในขณะที่ Simahawaro (2013) พยายามชี้ให้เห็นว่าวิถีชีวิตของประชาชนขึ้นอยู่กับการเมือง ระบบการเมืองที่ดีจะส่งเสริมและเอื้ออำนวยให้ประชาชนมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น มีโอกาสในการแสวงหาความรู้อย่างเสมอภาค สามารถดูแลและปกป้องตนเองให้ปลอดภัยพ้นจากการเอารัดเอาเปรียบของผู้อื่น ตลอดจนมีความสามารถในการควบคุม กำกับและตรวจสอบผู้นำทางการเมืองให้ใช้อำนาจเพื่อตอบสนองประโยชน์สูงสุดของประชาชนอย่างซื่อสัตย์ ตรงกันข้ามกับระบบการเมืองที่ไม่ดี ผู้นำทางการเมืองจะมุ่งเฉพาะการแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพรรคพวก โดยการจำกัดมิให้ประชาชนส่วนใหญ่มีโอกาสในการแสวงหาความรู้ให้แก่ตนเอง ทำให้เกิดชนชั้นที่ได้เปรียบในสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่จะถูกทอดทิ้งให้ไร้การศึกษา เป็นผู้ด้อยความรู้และด้อยโอกาสในการเสริมสร้างชีวิตที่ดีให้แก่ตนเอง ภายใต้สังคมที่ระบบการเมืองไม่ดี ประชาชนส่วนใหญ่จะไร้ความรักและยากจน โดยไม่เข้าใจว่าการเมืองเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตหรือวิถีชีวิตอย่างไร ประชาชนมีส่วนช่วยทำให้การเมืองดีขึ้นได้อย่างไร ระบบการเมืองที่ดีประชาชนมีความเข้าใจ ก็ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย

อิสลามคือศาสนาที่มีทางนำและแหล่งอ้างอิงสำคัญที่จะช่วยให้ชาวมุสลิมดำรงอยู่ในการปฏิบัติตามหลักการอิสลามในฐานะเป็นวิถีชีวิตของพวกเขา นั่นคือ อัลกุรอานและศาสนบัญญัติคือตัวแทนของพระเจ้า (อัลลอฮ์) ที่นำอัลกุรอานมาสอนให้แก่มนุษยชาติ ดังที่ อัลกุรอานในบทที่ 2 โองการ 151 ระบุไว้ ความว่า “ดังที่เราได้ส่งศาสดาผู้หนึ่งจากพวกเจ้าเองมาเทศนาในหมู่พวกเจ้า ซึ่งเขาจะอ่านบรรดาโองการของเราให้พวกเจ้าฟัง และจะขัดเกล่าให้พวกเจ้าสะอาดบริสุทธิ์ และจะสอนคัมภีร์และความรู้เกี่ยวกับข้อปฏิบัติให้พวกเจ้าและเขาผู้เป็นศาสดานี้จะสอนพวกเจ้าในสิ่งที่พวกเจ้าไม่เคยรู้มาก่อน” (Maududi, 2015a) อัลกุรอานครอบคลุมทั้งทางโลกและทางธรรมเพื่อความผาสุกในการดำรงชีวิต เพื่อเป็นแนวทางให้แก่มนุษย์ ซึ่งมุสลิมเชื่อว่าอัลลอฮ์สร้างมนุษย์ขึ้นมาในโลกก็เพื่อเป็นตัวแทนของพระองค์ในการประกาศความยิ่งใหญ่ของอิสลาม (Amatayakul, 2018) และอยู่ร่วมกันในสังคมโลกดังเช่นพี่น้องกัน อัลลอฮ์ได้สร้างมนุษย์ให้อยู่กันเป็นกลุ่มจึงต้องเกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะมนุษย์มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันมาตั้งแต่อดีตกาล ซึ่งสำหรับสังคมอิสลามนั้นเป็นที่ทราบกันดีว่าการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐอิสลามกับรัฐที่มีใช้อิสลามนั้น เกิดขึ้นมาเมื่อ 1,400 กว่าปีมาแล้วในสมัยของศาสดามุฮัมมัด

โดยท่านมีหน้าที่ในการเผยแผ่อิสลามและจัดตั้งรัฐขึ้นเพื่อประโยชน์ของประชาชน นั่นคือการเชิญชวนในการยอมรับและให้เข้ารับอิสลามทั้งทำข้อตกลงในการบริหารรัฐร่วมกัน และภารกิจเหล่านี้เองที่ทำให้ศาสดามีบทบาททางการเมืองและมีความสัมพันธ์ติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐร่วมกันอีกด้วย อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าอิสลามมีความเข้าใจประเด็นการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เป็นอย่างดี พระเจ้าจึงได้กำหนดหลักการหรือกฎหมายที่เรียกว่าชะรีอะฮ์เพื่อเป็นแนวทางให้แก่มวลมนุษยชาติ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการเมืองในโลกมุสลิมที่เหมาะสมจึงควรสอดคล้องกับชะรีอะฮ์ (กฎหมายอิสลาม) ที่ถูกกำหนดไว้ในอัลกุรอานและจะตามอธิบายของศาสดามุฮัมมัด ดังนั้นแล้วงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดที่ว่าด้วยการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ถูกระบุไว้ในอัลกุรอานโดยการจำแนกหมวดหมู่ของโครงการอัลกุรอานที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดดังกล่าวด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอัลกุรอาน
2. เพื่อจำแนกหมวดหมู่ของโครงการอัลกุรอานที่กล่าวถึงความเกี่ยวข้องกับการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

กรอบแนวคิดในการวิจัยและระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากอัลกุรอานฉบับบรรณาธิบายของนักคิดนักวิชาการมุสลิมร่วมสมัยชาวอินเดีย-ปากีสถาน นั่นคือเมอลานา ซัยยิด อบูลอะลา เมาดูดี ซึ่งท่านยังเป็นนักเคลื่อนไหวทางการเมืองอิสลามให้กับปากีสถานหลังได้รับเอกราชและแยกตัวจากอินเดียใหม่ ๆ อย่างหนังสือ “ตัฟฮีมุลอัลกุรอาน” อันเป็นส่วนสำคัญของงานวิจัยนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสืบค้นและรวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อต้องการหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กล่าวคือการศึกษาถึงแนวคิดที่ระบุเอาไว้ในอัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและทำการจำแนกแยกหมวดหมู่ของโครงการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในอัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวทางการวิจัยจากการเก็บข้อมูลเอกสาร การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ส่วนเครื่องมือวิจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอิสลามกับนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญการเมืองโลกมุสลิมจำนวน 4 ท่าน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ภายหลังจากการดำเนินการวิจัยจากข้อมูลเอกสาร และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการเก็บข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึกของข้อมูลเกี่ยวกับอิสลามศึกษาและรัฐศาสตร์มาบูรณาการในการวิเคราะห์เพื่อให้มีความครอบคลุมให้ตรงประเด็นให้มากที่สุด โดยหลังจากที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้แล้ว ผู้วิจัยก็ได้ผลสรุปการศึกษาและข้อเสนอแนะของงานวิจัยต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แนวคิดทางการเมืองในอิสลาม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอิสลาม อัลกุรอาน แบบอย่างปฏิบัติของศาสนตามุฮัมมัด และคำวินิจฉัยชี้ขาดจากผู้รู้อิสลาม

1. การเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

The Royal Institute (2013) ได้บัญญัติศัพท์คำว่าเมืองภายใต้หัวเรื่อง “การ” โดยระบุว่า เมือง คือ น. (1) งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน เช่น วิชาการเมือง ได้แก่ วิชาว่าด้วยรัฐ การจัดการส่วนแห่งรัฐและการดำเนินการแห่งรัฐ (2) การบริหารประเทศเฉพาะที่เกี่ยวกับนโยบายในการบริหารประเทศ เช่น เมืองระหว่างประเทศ ได้แก่ การดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ (3) กิจการอำนวยหรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น ตำแหน่งการเมือง ได้แก่ ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่อำนวย (คณะรัฐมนตรี) หรือควบคุม (สภาผู้แทนราษฎร) การบริหารแผ่นดิน (ปาก) ว. มีเงื่อนไข, มีการกระทำอันมีเจตนาอื่นแอบแฝงอยู่ เช่น ป่วยการเมือง เป็นต้น

Wolin (2004) ได้ให้ความหมายว่าการเมืองเป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1. เป็นกิจกรรมที่มีความสนใจอยู่ที่การแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการแข่งขันกันในระดับบุคคล กลุ่มคนต่อกลุ่มคนและสังคมต่อสังคม 2. เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและเกิดขึ้นในสภาพที่มีการขาดแคลน และ 3. เป็นกิจกรรมการแสวงหาประโยชน์ดังกล่าวนี้จะมีผลที่เกี่ยวข้องกับคน

เป็นจำนวนมาก สำหรับ Plato อธิบายว่าการเมืองคือสิ่งที่นครรัฐได้กระทำหรืออาจจะกระทำเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบสังคม นโยบาย แผนงานหรือโครงการต่าง ๆ อันเป็นอำนาจสูงสุดของรัฐที่ได้กระทำทั้งให้คุณและให้โทษ ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต (Thamrongthanyawong, 2013 as cited in Banchusuwan, 2018) ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าการเมืองจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ในทุกเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา เพศ วัย และพื้นที่ของโลกมาทุกยุคสมัย อย่างไรก็ตามแนวคิดและรูปแบบทางการเมืองในแต่ละยุคแต่ละสมัยก็อาจมีความแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข บริบท รวมถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ในแต่ละพื้นที่และแต่ละช่วงเวลา ซึ่งอาจทำให้แนวคิดและระบบการเมืองในแต่ละพื้นที่ของโลกมีความแตกต่างกันไป

พจนานุกรมศัพท์การเมืองของ Sawananon (2002) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศว่ามันคือหลักการปฏิบัติที่ได้จากการศึกษาการปฏิสัมพันธ์กับนานาชาติประเทศ หลักการปฏิสัมพันธ์นั้นจะต้องให้ครอบคลุมไปทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐศาสตร์ การเมือง กฎหมาย ประวัติศาสตร์และสังคมวิทยา ส่วนในความเห็นของ Holsti หมายถึงปฏิสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบระหว่างสมาชิกในสังคมต่าง ๆ โดยอาจเป็นสมาชิกที่รัฐสนับสนุนและที่รัฐไม่ได้สนับสนุนก็ได้ ในขณะที่ Deutsch ได้ให้คำจำกัดความว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศประกอบด้วยพฤติกรรมและการกระทำทั้งหลายของรัฐที่มีต่อกันโดยปราศจากการควบคุมอย่างเพียงพอ (Klaitabtim, 2008) โดยสรุปแล้วความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นหมายถึงการแลกเปลี่ยนและการมีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกันข้ามเขตแดนระหว่างรัฐ และเป็นสาขาหรือแขนงวิชาหนึ่งของรัฐศาสตร์ที่พรรณนา อธิบาย วิเคราะห์และทำความเข้าใจการกระทำและการมีปฏิสัมพันธ์ข้ามพรมแดนของรัฐ สำหรับในความเห็นของเคน บูธ (Ken booth) ได้ให้เหตุผลจากงานศึกษาของเขาด้วยเหตุผลหลัก 3 ประการด้วยกัน คือ 1.) สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเราล้วนแต่เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ปฏิบัติกันมาเป็นเวลานานนับแต่อดีต 2.) วิธีคิดกระแสหลักบางอย่างในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศส่งอิทธิพลต่อความนึกคิดของผู้นำทางการเมืองทั้งเรื่องความร่วมมือและความขัดแย้งในสังคมมนุษย์ และ 3.) คือองค์ความรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสนใจคำถามทางปรัชญาพื้นฐานที่สุดในอาณาบริเวณการเมืองที่ใหญ่ที่สุดซึ่งก็คือระบบระหว่างประเทศ คำถามเหล่านี้ได้แก่ อะไรคือความจริง เราทำอะไรได้บ้าง เราใช้ชีวิตอย่างไร (Booth, 2016)

2. แนวคิดทางการเมืองในอิสลาม

คำว่าการเมือง (politics) ในภาษาอาหรับใช้คำว่าซียาซะฮ์ (Siyasah) ซึ่ง Waehama (2014) นักวิชาการอิสลามศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้อธิบายว่าคำนี้ในทางชะรีอะฮ์ มี 2 ความหมาย คือ (1) ความหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับทางกฎหมาย อาญาในอิสลามที่หมายถึงการกระทำอันเป็นการเฉพาะสำหรับผู้พิพากษาโดยใช้ วิจารณ์ญาณของตนเองเพื่อรักษาประโยชน์บางอย่าง แม้ว่าการกระทำนั้นไม่ปรากฏ หลักฐานบ่งบอกในเรื่องดังกล่าวนั้นเป็นการเฉพาะก็ตามซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวกับ บทบัญญัติเรื่องอาญาที่ไม่ปรากฏในคัมภีร์หลักฐาน เช่น บทลงโทษต่าง ๆ ที่ไม่มี ในคัมภีร์ การลงโทษทางการเมือง การประหารชีวิตทางการเมือง เป็นต้น (2) ความหมาย ทั่วไปที่เกี่ยวกับรัฐ ตุลาการ และการปกครอง ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้นิยามไว้มากมาย แต่นิยามที่เห็นว่าน่าจะครอบคลุมมากที่สุดคือนิยามของอะบูอัลอะซะฟา อิบน์อะกีล อัลฮัมบะลีได้อธิบายว่าการเมืองในมิติของอิสลามหมายถึงกิจการงานต่าง ๆ ที่ทำให้ มนุษย์เข้าใกล้คุณธรรมและห่างไกลจากความเลวทรามทั้งหลายแม้ว่าสิ่งนั้นไม่ได้ ถูกบัญญัติโดยท่านศาสดาหรือไม่ถูกกำหนดลงมาโดยวิรณของพระเจ้าก็ตาม ในประเด็นนี้ Waehama (2014) อธิบายว่าสามารถเข้าใจได้ว่ากรอบความเข้าใจเกี่ยวกับ การเมืองในอิสลามนั้นไม่ได้มีเงื่อนไขว่าต้องมีบทบัญญัติจากอัลกุรอานหรือซุนนะฮ์ (แนวทางที่ท่านศาสดาได้ปฏิบัติมา) ของท่านศาสดามารองรับชะรีอะฮ์เพียงเท่านั้น แต่อิสลามยอมรับทุกกิจกรรมการเมืองที่ดีและมีความยุติธรรมที่อยู่ในกรอบชะรีอะฮ์

นอกจากนี้แล้ว Waehama (2014) ยังได้กล่าวถึงศัพท์บัญญัติในทางกฎหมาย อิสลามที่เกี่ยวกับการเมืองอีกคำคือคำว่า “อัลซียาซะฮ์ อัลชัรียะฮ์” คำนี้มี ความหมายที่กว้างมากซึ่งบทบัญญัติที่ว่าด้วยการบริหารจัดการกิจการของรัฐ หรือในอดีตใช้คำว่า “อะห์กาม อัลซุลฏอนียะฮ์” ซึ่งในนิยามสมัยใหม่ตรงกับคำว่า “ระบบการเมือง” अबดุลอาล อะห์มัด อุฎวะฮ์ ได้สรุปนิยามคำนี้ว่าเป็นการบริหาร จัดการกิจการของรัฐอิสลามที่ไม่ปรากฏบทบัญญัติที่ชัดเจนหรือการเปลี่ยนแปลง แก้ไขบทบัญญัติใหม่ในอันที่จะรักษาผลประโยชน์ของประชาชาติ (อุมมะฮ์) ที่สอดคล้องกับบทบัญญัติและกฎเกณฑ์พื้นฐานทั่วไปของชะรีอะฮ์ ซึ่งเป็นศาสตร์ แขนงหนึ่งที่สำคัญเพราะเป็นศาสตร์ที่ทำให้ชะรีอะฮ์มีความสมบูรณ์และทำให้เกิด การพัฒนาการในบทบัญญัติชะรีอะฮ์พร้อม ๆ กับการวิวัฒนาการของสังคมซึ่งทำให้ สังคมต่าง ๆ สามารถดำรงอยู่กับชะรีอะฮ์ได้ ถึงแม้ว่าไม่มีคัมภีร์อัลกุรอานหรือ ซุนนะฮ์ของศาสดา ไม่มีความเห็นพ้องต้องกันของบรรดาอุละมาฮ์หรือไม่มีต้นแบบ

ที่จะเปรียบเทียบก็ตาม ซึ่งดังที่กล่าวนี้ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของอุมมะฮ์ และสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทั่วไปของชะรีอะฮ์ อีกทั้งเพื่อให้ประจักษ์ชัดว่าอิสลามนั้นเป็นทั้งศาสนาและรัฐซึ่งศาสตร์อัลชียาอะฮ์อัลชัรียะฮ์สามารถแบ่งออกได้ 5 ประเภท คือ 1) อัลชียาอะฮ์อัลตุศตูรียะฮ์อัลชัรียะฮ์ คือสิ่งที่เกี่ยวกับการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ที่ถูกปกครอง ขอบเขตอำนาจ สิทธิและหน้าที่ผู้ปกครองตลอดจนบุคคลที่มีอำนาจในระดับต่าง ๆ ในรัฐ 2) อัลชียาอะฮ์อัลตุวะลียะฮ์ คือสิ่งที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐอิสลามกับรัฐอื่น ๆ ทั้งในสภาวะปกติและสภาวะไม่ปกติ 3) อัลชียาอะฮ์อัลมาลียะฮ์ หมายถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากร เครื่องบรรณาการ รายรับรายจ่ายของรัฐตลอดจนระบบบัญชีมูลา 4) อัลชียาอะฮ์ อัลอิกติศอดียะฮ์ คือเรื่องเกี่ยวกับการหมุนเวียนของการเงินการลงทุน และ 5) อัลชียาอะฮ์อัลเกาะฎอียะฮ์ คือเรื่องเกี่ยวกับระบบศาล (Waehama, 2014)

กล่าวโดยสรุป การเมืองอิสลามมีลักษณะเฉพาะคือมีความผูกมัดกับชะรีอะฮ์ ที่มาจากอัลกุรอานและสุนนะฮ์ของท่านศาสดา มีเป้าหมายสูงสุดเพื่อความผาสุกและความเจริญทั้งโลกนี้และโลกหน้า ระบบการเมืองอิสลามมีความแตกต่างกับระบอบประชาธิปไตยใน 2 ประเด็นหลักคือ 1. ผู้ปกครองใช้อำนาจทางการเมืองในฐานะตัวแทนของพระเจ้าในขณะที่ประชาธิปไตยผู้ปกครองใช้อำนาจทางการเมืองในฐานะตัวแทนของประชาชน และ 2. ประชาธิปไตยนั้นผู้ปกครองมีสิทธิในการตราบัญญัติกฎหมายในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นฮะลาล (อนุมัติ) และฮะรอม (ห้าม/ไม่อนุมัติ) เพื่อใช้บังคับประชาชน ในขณะที่ในระบบการเมืองอิสลามนั้นสิทธิในการบัญญัติกฎหมายเป็นเอกสิทธิ์ของอัลลอฮ์เพียงองค์เดียว ระบบการเมืองอิสลามปราศจากความเป็นเผด็จการในทุกรูปแบบ และไม่ได้ปฏิเสธความหลากหลายทางศาสนา มีความใจกว้างและการประนีประนอมเป็นจิตวิญญาณของระบอบอิสลาม ทั้งนี้ระบบการเมืองอิสลามได้ยึดหลักการปรีชาหาหรือซุรอเป็นกระบวนการสำคัญและตั้งอยู่บนพื้นฐานความมีอะมานะฮ์ (trust) และสถาปนาความยุติธรรม (Waehama, 2014)

อย่างไรก็ตาม Maududi (1988) ได้อธิบายถึงระบบการเมืองอิสลามวางอยู่บนหลักการ 3 ประการ คือ 1. ความเชื่อในพระเจ้าองค์เดียว: หลักความเชื่อนี้คือการปฏิเสธความเป็นอธิปไตยของมนุษย์ ในทางการเมืองและในเรื่องของกฎหมายไม่ว่าจะในระดับบุคคลหรือส่วนรวม กล่าวคือไม่มีสิ่งใดที่จะมาอ้างว่าตัวเองเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดได้ เพราะอัลลอฮ์เท่านั้นที่มีอำนาจสูงสุดและพระบัญชาของพระองค์เท่านั้นที่เป็นกฎหมายแห่งอิสลาม หลักการประการแรกนี้เรียกกันว่า “เตาฮีด”

ประการที่ 2. คือความเป็นศาสนามุฮัมมัด: ซึ่งจากศาสนานี้เอง มุสลิมได้รับของ 2 สิ่งที่เรียกรวมกันว่าชะรีอะฮ์ คือ (1) อัลกุรอาน และ (2) การอธิบายและการปฏิบัติตามอัลกุรอานเพื่อเป็นแบบอย่าง ซึ่งหลักการนี้เรียกกันว่า “ริชาละฮ์” และหลักการที่ 3. คือการเป็นตัวแทน ซึ่งหมายถึงมนุษย์มีฐานะเป็นตัวแทนของพระเจ้า ตัวแทนในที่นี้หมายถึงตัวแทนแห่งคุณธรรมและอำนาจของพระองค์ ซึ่งมีสิทธิที่จะใช้อำนาจของพระองค์ได้ภายในขอบเขตที่พระองค์บัญญัติไว้ หลักการนี้เรียกกันว่า “เคาะลีฟะฮ์” เมื่อมนุษย์คือตัวแทนของพระเจ้า ดังนั้นถ้ารัฐได้ตั้งขึ้นมาตามหลักการเช่นว่านี้ก็ถือว่ารัฐนั้นเป็นรัฐภายใต้อธิปไตยของพระเจ้า และหน้าที่ของรัฐก็คือปฏิบัติไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของพระเจ้าให้ลุล่วงไปโดยการปฏิบัติงานภายใต้ขอบเขตที่พระองค์ได้ทรงกำหนดเอาไว้ในธรรมนูญของอิสลาม สังคมที่ยอมรับการเป็นตัวแทนนี้ ทุกคนในสังคมก็มีส่วนร่วมในความเป็นตัวแทนของพระเจ้า ทุกคนมีความเท่าเทียม ไม่มีใครสำคัญกว่าใคร ไม่มีใครทำลายสิทธิและอำนาจอันชอบธรรมนี้ได้ นี่เป็นจุดเริ่มต้นของประชาธิปไตยในอิสลาม (Amatayakul, 2018)

3. แนวคิดทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอิสลาม

ยังคงมีข้อถกเถียงและการให้ทรรศนะที่แตกต่างกันไปในหมู่นักวิชาการมุสลิมเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอิสลาม แต่ถึงกระนั้นก็มี ความจำเป็นที่เราต้องทำความเข้าใจในระดับพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด และทรรศนะต่าง ๆ ของนักวิชาการมุสลิมเหล่านี้เพราะนอกจากอัลกุรอาน และแบบแผนปฏิบัติของศาสดาแล้ว แนวคิดของนักวิชาการมุสลิมมีส่วนสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการกำหนดทำที่ นโยบายและวิธีปฏิบัติในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย ซึ่งหลังยุคสมัยศาสดาก็ได้มีนักวิชาการมุสลิมหลายท่าน ได้ศึกษาคิดค้นทฤษฎีและให้ทรรศนะเกี่ยวกับการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านนิติศาสตร์อิสลาม หรือเป็นผู้พิพากษาเพื่ออำนวยความสะดวกในการพิจารณาคดีและบริหารราชการแผ่นดินของรัฐอิสลาม บรรดานักวิชาการมุสลิมเหล่านั้นประกอบไปด้วยบุคคลสำคัญ ๆ เช่น มุฮัมมัดอิบน์สะอ์น อัสซัยยานี, มุฮัมมัด อิบน์อิเดรียส อัสซาฟีอี, อะบูอัลสะอ์น อัลมาวัรดี, อะบูฮามิด อัลเฟาะซาลี, อะห์มัด อิบน์ ดัยมียะฮ์ ตลอดจนอิมามอะบู สะนีพะฮ์ อัลซาร็อกซี อิบน์อัลฟารอฮ์, อะบูยูซุฟและอัชเชากานี เป็นต้น สำหรับแนวคิดทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอิสลามที่มีการคิดค้นขึ้นในยุคนี้คือ

“ทฤษฎีอัลซัยร” (The classical theory of Siyar) ซึ่ง Abusulayman (1993) ได้อธิบายไว้ว่าคำว่า “ซัยร” มีรากศัพท์มาจากคำว่า “ซารอ” ในภาษาอาหรับซึ่งมี 2 ความหมาย คือ หมายถึงชีวประวัติและความหมายที่สองคือการดำเนินความสัมพันธ์ของรัฐหนึ่ง กับรัฐอื่น ๆ ในยุคสมัยเคาะลีฟะฮ์อรรเราะชีดุน (สี่เคาะลีฟะฮ์ผู้ทรงธรรมหลังจากท่านศาสดาเสียชีวิต ได้แก่ ท่านอะบูบักร์, ท่านอุมร์ อิบน์ อัลค็อฏฏอบ, ท่านอูษมาน อิบน์ อัฟฟาน, ท่านอะลี อิบน์ อะบี ฏอลิบ) จนถึงสมัยอาณาจักรอุมัยยะฮ์แห่งดามัสกัส ซึ่งได้มีนักบันทึกอัลฮะดีษได้ใช้คำว่าซัยรในความหมายแรกในการตั้งชื่อหัวข้อ อัลฮะดีษเกี่ยวกับชีวประวัติของศาสดามุฮัมมัด ต่อมาได้มีการใช้คำว่า “ซัยร” ในความหมายที่สองตั้งชื่อหัวข้ออัลฮะดีษที่กล่าวถึงการพิชิต สิบสงคราม ภาษีคัมครอง การญิฮาด และความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ในการทำสงครามระหว่างรัฐอิสลามและรัฐศัตรู ในสมัยของศาสดามุฮัมมัด ในส่วนของนักบันทึกประวัติศาสตร์ก็ได้ใช้คำว่า “ซัยร” ในความหมายแรกเพื่อสื่อถึงชีวประวัติของท่านศาสดา (Khadduri, 1966)

แต่ในส่วนบันทึกประวัติศาสตร์ของพวกเขา เช่น บันทึกอัลซัยเราะฮ์อันนะบาวียะฮ์ จะเห็นได้ว่าในสมัยนี้มีเพียงแค่การเรียก “ซัยร” เพื่อสื่อถึงชีวประวัติศาสดามุฮัมมัด และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐอิสลามกับรัฐศัตรูในเชิงพิชัยยุทธเท่านั้น ต่อมาในสมัยอาณาจักรอับบาซียะฮ์ (เมื่อ ค.ศ. 749-1258) มีนักวิชาการมุสลิมหลายท่านได้ริเริ่มศึกษาและแต่งตำราเกี่ยวกับการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างรัฐอิสลามกับรัฐที่มิใช่ อิสลาม โดยนักวิชาการเหล่านี้ได้พยายามศึกษาและยึดรูปแบบการปฏิบัติของศาสดามุฮัมมัดและเคาะลีฟะฮ์อรรเราะชีดุนมาเป็นต้นแบบเพื่อนำมาปรับใช้ในการบริหาร ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและการทูตของอาณาจักรอับบาซียะฮ์กับรัฐต่าง ๆ ซึ่งทำให้สามารถบริหารจัดการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐอิสลามกับรัฐอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะรัฐที่มิใช่มุสลิมที่จะได้สิทธิประโยชน์ความคุ้มครองและการดำเนินงานอื่น ๆ ทางทางทูตและการต่างประเทศด้วยความยุติธรรมความเสมอภาค ไม่เอารัดเอาเปรียบจากรัฐมุสลิม โดยตำราเหล่านี้มักจะตั้งชื่อว่า “กิตาบอัลซัยร” ทั้งนี้ ก็ไม่มีใครทราบได้ว่านักวิชาการท่านใดได้ริเริ่มใช้คำว่า “ซัยร” ในความหมาย ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการทูตเป็นคนแรก ส่วนอัลกาศานีได้นิยาม ทฤษฎีอัลซัยรว่าเป็นแนวทางการปฏิบัติของผู้นำในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้นำรัฐอื่น ๆ (Khadduri, 1966) ทั้งนี้ บรรดาสาณาคิษย์ของอิมามอะบูฮะนีฟะฮ์ผู้บุกเบิกงานเขียน เกี่ยวกับอัลซัยร โดยบัญญัติศัพท์เฉพาะขึ้นเพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศของรัฐอิสลามกับรัฐอื่น ๆ ไว้ในงานศึกษาของพวกเขา เช่น 1. ญิฮาด: การป้องกันตนเองหากรัฐอิสลามถูกรุกรานและตกเป็นเหยื่อแห่งความอยุติธรรม

2. ดารุลอิสลาม: รัฐที่ปกครองโดยมุสลิมและใช้กฎหมายชะรีอะฮ์ 3. ดารุลซุลห์: รัฐที่ทำข้อตกลงหรือสนธิสัญญาอยู่ภายใต้การปกครองและคุ้มครองดูแลโดยรัฐอิสลาม แต่รัฐเหล่านี้ยังมีอำนาจในการปกครองตัวเองอยู่ เพียงแต่ต้องจ่ายภาษีคุ้มครองต่อรัฐอิสลาม 4. ดารุลฮัรบี: รัฐที่ประกาศเป็นศัตรูต่อรัฐอิสลามมีการกระทำในลักษณะคุกคามกดขี่ข่มเหงซึ่งเป็นอันตรายต่อสันติภาพ 5. อะมาน: ข้อตกลงคุ้มครองความปลอดภัยที่สร้างขึ้นระหว่างรัฐอิสลามและรัฐต่าง ๆ ว่าทั้งสองฝ่ายจะให้การอารักขาความปลอดภัยต่อประชาชนของทั้งสองฝ่าย 6. มุสตะอ์มิน: ชนต่างศาสนาที่เดินทางมาปฏิบัติหน้าที่หรือประกอบธุรกิจในรัฐอิสลามภายใต้ข้อตกลงคุ้มครองความปลอดภัยซึ่งจะได้รับการอารักขาดูแลโดยรัฐอิสลาม และ 7. ยิมมีและญิซยะฮ์: ประชาชนต่างศาสนาในรัฐอิสลาม นอกจากนี้ยังมีคำศัพท์เฉพาะอื่น ๆ อีกหลายคำ เช่น ภาษีสรรพากร สินสงคราม ภาษีนำเข้า และการทำสัญญาสงบศึก เป็นต้น

Abusulayman (1993) ยังได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอิสลามว่าประเทศมุสลิมและผู้ปฏิบัติงานต้องมีความเข้าใจและปฏิบัติงานบนหลักการพื้นฐาน ดังนี้คือ การศรัทธามั่นในความเป็นหนึ่งเดียวของอัลลอฮ์และเชื่อในความเสมอภาคของมนุษย์ที่พระองค์ทรงสร้างขึ้น (Tawhid) หลักความยุติธรรม (Adil) หลักการส่งเสริมความช่วยเหลือและร่วมมือเพื่อสันติภาพ (As-salam) หลักการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ (Amanah) และหลักการป้องกันตนเองและความเสียสละ (Jihad) อย่างไรก็ตาม Abo-kazleh (2006) ได้ทำการศึกษาแนวทางดำเนินการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอิสลามโดยนำเสนอทฤษฎี Pacifism ซึ่งมีแนวคิดดังนี้ คือ

1) ประชาชาติเดียวกันหรือ One ummah ซึ่งแนวคิดนี้ได้มาจากหลักการเตาฮีดที่ศรัทธาในความเป็นหนึ่งเดียวของอัลลอฮ์ ฉะนั้นมนุษย์ทุกคนก็ย่อมเป็นประชาคมเดียวกัน มีศักดิ์ศรีและฐานะที่เท่าเทียมกัน สามารถอาศัยอยู่บนโลกอย่างสันติทั้งในระดับประชาชนและรัฐโดยใช้การทูตเชิงสร้างสรรค์และการทำข้อตกลงสันติภาพไม่รุกรานซึ่งกันและกัน โดยในยุคก่อนนักวิชาการมุสลิมส่วนมากจะแบ่งรัฐออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ดารุลอิสลามและดาร์ุลฮัรบี ในความเห็นของ Abo-kazleh มองว่านั่นเป็นเพียงการแบ่งประเภทโดยยึดเหตุผลด้านสถานการณ์ (สภาวะสงคราม) เท่านั้น นอกจากนี้อิมามซาฟิฮ์ก็ไม่ได้แบ่งโลกออกเป็น 2 ประเภท หากแต่มองว่ามีโลกเดียวคือโลกที่มีประชาชาติหนึ่งเดียวซึ่งตามแนวคิดอุมมะฮ์ย็อยีฮ์เป็นหลักการหนึ่งในการรวมมุสลิมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานศาสนา เหตุผลวิทยาศาสตร์และคุณธรรม

(Mohseni, 2013) ซึ่งคำว่าอุมมะฮ์ถูกตีความว่าไม่ได้หมายถึงแต่เพียงชาติรัฐชาติหรือประเทศซึ่งเป็นนิยามที่แบ่งเขตกลุ่มคนหนึ่ง ๆ ที่ตั้งอยู่บนทฤษฎีรัฐชาติที่เป็นแนวคิดในการแบ่งแยกรัฐในแบบตะวันตก ซึ่งคำว่าอุมมะฮ์หรือประชาชาตินั้นไม่มีคำแปลในภาษาอังกฤษ ไม่ได้เหมือนแต่คำว่า “nation” (ชาติ) ในภาษาอังกฤษ หรือคำว่า “la nation” ของฝรั่งเศสหลังการปฏิวัติลัทธิชาตินิยมของอังกฤษเท่านั้นที่มีความหมายไปในทางลัทธิถือผลประโยชน์และการใช้การได้อย่างจริงจังและความหมายไปในทางอุดมคติที่มีเหตุผล แต่มันยังมีความหมายเพิ่มเติมในด้านเกี่ยวกับจักรวาลและหมายถึงรากฐานอันมีอยู่จริง ๆ ของความประสงค์แห่งพระผู้เป็นเจ้าในด้านศาสนาบวกกับความจริงที่ไม่ต้องพิสูจน์” (Maluleem, 2012)

2) ใช้สันติวิธีในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: อิสลามสนับสนุนให้เชื่อมสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ โดยใช้วิธีการสันติเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการแสวงหาความร่วมมือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกิจกรรมที่ดี ที่เป็นประโยชน์ทั้งระหว่างมุสลิมและมีใช้มุสลิมโดยเฉพาะกับประเทศที่มีใช้มุสลิมที่อิสลามส่งเสริมให้มีการสานความสัมพันธ์ที่ดี โดยที่อิสลามไม่มีการบังคับรัฐที่มีใช้มุสลิมให้ต้องเข้ารับอิสลามหรือเปลี่ยนศาสนาแต่อย่างใด ดังที่ในอัลกุรอานบทที่ 2 โองการที่ 256 ความว่า “ไม่มีการบังคับ (ให้นับถือศาสนา) ในศาสนาอิสลาม” (Maududi, 2012a) เช่นเดียวกันกับแบบปฏิบัติของศาสนาที่ได้ดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างรัฐด้วยเครื่องมือสันติวิธีเป็นลำดับแรกเสมอ อาทิ การส่งสาสน์ ส่งคณะทูต เป็นต้น

3) สร้างความมั่นคงและกำลังไว้เพื่อปรามการรุกราน: อิสลามยอมรับการสร้าง ความมั่นคงและกำลังทหารเพื่อการป้องกันตนเองและตอบโต้ผู้รุกรานดังในอัลกุรอานบทที่ 8 โองการที่ 60 ความว่า “และพวกเจ้าจงเตรียมไว้สำหรับ (การป้องกัน) พวกเขาด้วยสิ่งที่พวกเจ้าสามารถอันได้แก่ กำลังอย่างหนึ่งอย่างใด และการผูกมัดไว้โดยพวกเจ้าทำให้ศัตรูของอัลลอฮ์และศัตรูของพวกเจ้าหวั่นเกรงด้วยสิ่งนั้น” และในบทเดียวกัน ในโองการที่ 61 ความว่า “และหากพวกเขาย้อนมาเพื่อการประนีประนอมแล้ว เจ้าก็จงอ่อนตามกระนั้นด้วยและจงมอบหมายแต่อัลลอฮ์เถิด แท้จริงพระองค์นั้นคือผู้ทรงได้ยินและรอบรู้” (Maududi, 2015b)

4) การจำกัดการใช้กำลัง: อิสลามมีบทบัญญัติชัดเจนเกี่ยวกับการใช้กำลังว่าห้ามมิให้ใช้กำลังในทุกรูปแบบไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น ยกเว้นเพื่อป้องกันตนเองและตอบโต้การรุกรานของศัตรู ดังที่ในอัลกุรอานบทที่ 2 โองการที่ 194 ระบุไว้ความว่า “เดือนที่ต้องห้ามนั้นก็ด้วยเดือนที่ต้องห้าม และบรรดาสิ่งที่ยำเป็นต้องเคารพนั้นก็

ย่อมมีการตอบโต้แย้งเดียวกัน ดังนั้นผู้ใดละเมิดสัญญาต่อพวกเจ้าก็จงละเมิดต่อเขา
เยี่ยงที่เขาละเมิดต่อเจ้า” (Maududi, 2015b)

5) ไม่ทำสงครามล้างแค้น: แม้ว่าอิสลามจะอนุญาตให้ใช้กำลังกับศัตรู
เพื่อป้องกันตนเองและตอบโต้ผู้รุกรานได้ แต่ก็ห้ามมิให้ใช้กำลังเพื่อการล้างแค้น
และความเกลียดชัง แต่ให้กระทำด้วยเจตนารมณ์เพื่อการแก้ปัญหาและอยู่ในกรอบ
ของความชอบธรรมและยุติธรรม ดังที่ในอัลกรุอานบทที่ 2 โองการที่ 190 ความว่า
“และพวกเจ้าจงต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮ์ต่อบรรดาผู้ที่ทำร้ายพวกเจ้าและจงอย่า
รุกราน แท้จริงอัลลอฮ์ไม่ทรงชอบบรรดาผู้รุกราน” (Maududi, 2012b)

จากแนวคิดทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นไม่ว่าจะเป็น
แนวคิดจากบทบัญญัติแห่งอัลกรุอาน แบบอย่างปฏิบัติของศาสดามุฮัมมัดและ
ข้อเสนอนะฮ์ของบรรดานักวิชาการมุสลิมทั้งยุคก่อนและร่วมสมัยนั้น สรุปได้ว่า
อิสลามมีบทบัญญัติและวิธีการปฏิบัติด้านการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศที่ยุติธรรมและเสมอภาคอันชัดเจน สามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคสมัย เราจะ
เห็นได้ว่าแนวคิดทฤษฎีกฎระเบียบและแบบปฏิบัติทางการทูตอิสลามหลายประเด็น
ที่มีส่วนเติมเต็มความสมบูรณ์ให้กับกฎหมายระหว่างประเทศและหลักการปฏิบัติการ
ทูตสากล เช่น กฎระเบียบเรื่องการจำกัดการใช้กำลังการปกป้องตนเอง กฎหมาย
สิทธิมนุษยชน เชลยศึก เป็นต้น การปกป้องพลเรือน กฎการปฏิบัติของคู่สงคราม
สถานที่ลี้ภัยการลดหย่อนโทษ การเจรจาและการรักษาสันติภาพ ตลอดจนสิทธิ
คุ้มครองทางการทูตอีกหลายประการ (Hamid, 2011) ในขณะที่ประเทศมุสลิมเอง
ก็ยอมรับและเคารพปฏิบัติในกฎหมายระหว่างประเทศและหลักการทูตสากล
เหมือนนานาอารยประเทศราบใดที่กฎระเบียบการปฏิบัติเหล่านั้นไม่ขัดต่อหลักการ
ปฏิบัติทางศาสนาและความมั่นคงของรัฐ ปัจจุบันถึงแม้ว่าชาติมุสลิมได้หันมาปรับใช้
ทฤษฎีการทูตและการต่างประเทศสากลกันหมดแล้ว แต่อย่างน้อยทฤษฎีชีริกก็เป็น
กฎหมายรุ่นบุกเบิกของอิสลามที่มีส่วนเติมเต็มให้กับหลักการทูตสากลในปัจจุบัน
มากมายหลายข้อและยังแสดงให้เห็นถึงมาตรฐานการปฏิบัติทางการทูตของมุสลิม
ว่ามีความเจริญรุ่งเรืองยุติธรรมและเสมอภาคมานานหลายศตวรรษแล้ว

การเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอิสลามมีแหล่งอ้างอิงทั้งแนวคิด
ทฤษฎีและหลักฐานการปฏิบัติจากหลักคำสอนของอัลกรุอานและแบบแผนการปฏิบัติ
ของศาสดามุฮัมมัดเป็นหลัก นอกจากนี้ก็ยังได้รับคำชี้แนะและคำวินิจฉัยชี้ขาดในกรณี
ที่เกิดอุปสรรคหรือปัญหาใหม่ ๆ ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนจากบรรดานักวิชาการมุสลิม
อีกด้วย แต่ทั้งนี้การชี้แนะดังกล่าวต้องใช้อัลกรุอานและแบบปฏิบัติของศาสดามุฮัมมัด

เป็นพื้นฐานในการอ้างอิงเปรียบเทียบเหมือนกับที่อิบนุคุดดุน (Ibnu khaldun) นักปราชญ์แห่งสังคมศาสตร์อิสลามได้กล่าวไว้ในหนังสือ “อัลมุกอดดิมะฮ์” (Muqaddimah) ว่า “ทุกแนวคิดทฤษฎีหรือการให้ความเห็นของนักวิชาการมุสลิมนั้นต้องมั่นใจว่ามีการอ้างอิงและใช้พื้นฐานของอัลกุรอานในการนำเสนอเสมอ” (Wang, 2009)

4. อัลกุรอาน

อัลกุรอานเป็นธรรมนูญสูงสุดของอิสลามและถือเป็นแหล่งอ้างอิงสูงสุด (primary sources) ของศาสนาอิสลามด้วยเพราะเป็นพระดำรัสของอัลลอฮ์ที่กล่าวถึงความสัจจริงในเรื่องต่าง ๆ ดังที่ในบทที่ 25 โองการที่ 1 ของอัลกุรอานระบุไว้ ความว่า “ความจำเริญยิ่งแด่พระองค์ผู้ทรงประทานคัมภีร์แห่งการแยก (ความจริงกับความเท็จ) แก่ป่าวของพระองค์เพื่อเขาจะได้ตักเตือนแก่ป่าวในโลกรทั้งมวล” (Maududi, 2012b) โองการนี้มีความหมายว่าอัลกุรอานจะช่วยให้มนุษย์สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องออกจากสิ่งที่ชั่วร้าย สิ่งที่ควรกระทำและไม่ควรกระทำในการใช้ชีวิตบนโลกนี้ ทั้งนี้เพื่อให้มนุษย์ดำรงชีวิตอย่างมีเป้าหมาย อยู่ในกรอบศีลธรรม และไม่ขาดทุนทั้งโลกนี้และโลกหน้า อย่างไรก็ตามแม้ว่าอัลกุรอานจะมีได้กล่าวถึงการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างละเอียด แต่ก็ได้ระบุถึงกรอบแนวคิดเพื่อการปฏิบัติ ข้อเสนอแนะและข้อห้ามในการดำเนินการทางการเมืองและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเอาไว้ ซึ่งมีปรากฏอยู่ในหลายโองการ เช่น โองการที่กล่าวถึงการส่งเสริมให้สถาปนาความสัมพันธ์อันดี ความร่วมมือในสิ่งที่ดี การรักษาความยุติธรรมในหมู่เพื่อนมนุษย์ การเจรจาไกล่เกลี่ย ตลอดจนข้อห้ามและข้อส่งเสริมหากเกิดความขัดแย้งและการใช้กำลังขึ้น เป็นต้น ซึ่งนับเป็นหลักฐานที่ชัดเจนต่อผู้นำและผู้ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐอิสลามที่จะต้องน้อมนำกรอบแนวคิดจากโองการเหล่านี้ของอัลกุรอานมาปฏิบัติใช้

โดยทั่วไปเรามักจะรับรู้กันว่าคัมภีร์ของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามนั้นมีชื่อว่าอัลกุรอาน แต่คัมภีร์นี้ยังถูกเรียกในชื่ออื่น ๆ อีกด้วย เช่น กิตาบ ฟุรกอน ดันซิล นูร ฮูดา เราะฮิมะฮ์ มะญิด มุบาร็อก บะชีร เป็นต้น (Denffer, 2008) อัลกุรอานได้ถูกประทานลงมายังท่านศาสดามุฮัมมัดเป็นครั้งแรกเมื่อท่านมีอายุได้ 40 ปี ในคืนหนึ่งของเดือนรอมฎอนในถ้ำฮิรออ์บนภูเขาสูงหนึ่งนอกเมืองมักกะฮ์ ซาอูดิอาระเบีย อัลกุรอานถูกประทานลงมาในครั้งนั้นมีเพียง 5 โองการเท่านั้น หลังจากนั้นอัลกุรอานก็ค่อย ๆ ถูกประทานลงมาเป็นตอน ๆ มากบ้างน้อยบ้างตามสภาวะการณ์และความจำเป็นของสังคม ตลอดระยะเวลาแห่งการเป็นศาสดาของมุฮัมมัดรวมเวลา

23 ปี ตั้งแต่ปี 610-633 มีจำนวนทั้งหมด 114 บท หรือที่เรียกว่าซูเราะฮ์บท หรือซูเราะฮ์ในอัลกรุอานที่ถูกประทานลงมาที่นครมักกะฮ์จะถูกเรียกว่า “มักกียะฮ์” และส่วนบทที่ถูกประทานหลังจากการอพยพไปยังนครมะดีนะฮ์เรียกว่า “มะดะนียะฮ์” ซึ่ง Binkasan (2007) ได้อธิบายว่าคัมภีร์นี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ของท่านศาสดามุฮัมมัดที่ยังคงเหลืออยู่จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ก็เพราะท่านศาสดาได้ประพันธ์มันขึ้นมาเอง เนื่องจากท่านอ่านเขียนไม่ได้ แต่ทุกถ้อยคำและทุกประโยคในอัลกรุอานนั้นล้วนเป็นความจริงที่มนุษย์ไม่อาจปฏิเสธได้และมีหลายตอนที่อัลกรุอานได้กล่าวถึงความรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์เพิ่งมาค้นพบความจริงเมื่อวิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าเมื่อไม่นานมานี้ โดยที่เมื่อ 1,400 กว่าปีก่อนนั้นโลกยังไม่มีเครื่องมือและอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์เลยและที่สำคัญคืออัลกรุอานเป็นคัมภีร์ทางศาสนาเพียงเล่มเดียวในโลกที่ไม่เคยถูกแก้ไขหรือสังคายนาและก็ไม่มีมุสลิมคนไหนกล้าทำเช่นนั้นด้วยเช่นกัน

Pitakkumpol (2011) ได้อธิบายว่าอัลกรุอานเป็นชื่อของคัมภีร์สูงสุดของศาสนาอิสลาม ที่ประทานลงมาให้แก่ศาสดามุฮัมมัด เป็นช่วงเป็นตอนตามสถานการณ์จนครบถ้วนอย่างที่เราพบอยู่ในปัจจุบัน มีทั้งหมด 114 บทที่เรียกว่าซูเราะฮ์ มีโองการหรือที่เรียกว่าอายะฮ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 6,236 โองการ มีสำนวนภาษาที่สูงส่งซึ่งก็วิเศษสูงก็ไม่อาจแต่งเทียบเคียงได้ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Wongsan (2003) กล่าวไว้ว่าเป็นคัมภีร์ที่พระเจ้าสัญญาว่าจะรักษาคัมภีร์นี้ไว้มิให้มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เพื่อให้เป็นคัมภีร์ของมนุษยชาติสืบต่อไปทุกยุคสมัย สำหรับความสำคัญของอัลกรุอานนั้นถือว่าเป็นธรรมนูญของชีวิต เป็นบทบัญญัติที่ทุกคนต้องน้อมรับปฏิบัติตาม ไม่มีมุสลิมคนใดปฏิเสธข้อความในอัลกรุอานแม้แต่เพียงวรรคเดียวซึ่งบทบัญญัติอิสลามต่าง ๆ เช่น หลักศรัทธา หลักการปฏิบัติศาสนกิจ หลักจริยธรรม หลักการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งมีอยู่หลายประเภทไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับครอบครัว บทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมาย การตัดสินใจ ความสังคม เศรษฐกิจ การค้า การเมืองการปกครองรัฐและการเลือกผู้นำ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับคนที่มิใช่มุสลิมซึ่งพำนักอยู่ในประเทศมุสลิม บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งในยามสงบและในยามสงครามและอื่น ๆ

5. แบบอย่างปฏิบัติของศาสดามุฮัมมัด

แบบปฏิบัติของศาสดามุฮัมมัดเป็นแหล่งอ้างอิงสำคัญรองลงมาจากอัลกุรอาน ในสมัยที่ท่านศาสดามีชีวิตอยู่และทำหน้าที่เป็นผู้นำของโลกมุสลิมนั้น ท่านได้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นแบบอย่างไว้มากมาย ซึ่งท่านได้ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ อดทน อ่อนโยนและรอบคอบ นอกจากนี้ การปฏิบัติงานของท่านศาสดายังแฝงไปด้วยข้อคิดและอุทาหรณ์สอนใจนับเป็นแบบอย่างที่น่ายกย่องและสมควรอย่างยิ่งที่มุสลิมควรศึกษาและปฏิบัติตามซึ่งสอดคล้องกับในอัลกุรอานบทที่ 33 โองการ 21 ความว่า “โดยแน่นอนในตัวศาสนานี้มีแบบอย่างอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวังจะพบอัลลอฮ์และวันปรโลกและรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมาก” (Maududi, 2012c) และในบทที่ 34 โองการที่ 28 ของอัลกุรอาน ความว่า “และเราได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใดเว้นแต่เป็นผู้แจ้งข่าวดีและเป็นผู้ตักเตือนแก่มนุษย์ทั้งหลายแต่ว่าส่วนมากของมนุษย์ไม่รู้” (Maududi, 2012d) โองการนี้แจ้งให้ทราบว่าอัลลอฮ์ได้ส่งศาสดามุฮัมมัดมาในฐานะทูตของพระเจ้าซึ่งมิใช่เพียงแต่สำหรับบางกลุ่มบางเชื้อชาติเท่านั้น หากแต่เผยแผ่ต่อประชาชาติทั้งหมดโดยวิธีหนึ่งในการแจ้งข่าวดีหรือเผยแผ่ศาสนาของศาสดาก็คือการใช้วิธีทางการทูตติดต่อกับรัฐและชนเผ่าต่าง ๆ เพื่อนำคำสอนไปเผยแผ่นั้นเอง ทั้งนี้ท่านเองก็ได้ให้คำแนะนำหลักคำสอนจากอัลกุรอานมาเป็นแนวทางปฏิบัติเป็นหลักเช่นเดียวกัน จนกระทั่งท่านได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นำที่มีอัจฉริยภาพด้านการทูตปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรมและเท่าเทียมกันทุกฝ่ายไม่ว่าคู่กรณีของท่านจะอยู่ในฐานะพันธมิตรหรือรัฐคู่สงครามก็ตาม (Wang, 2009)

ปัจจุบันเราสามารถศึกษาถึงชีวประวัติการปฏิบัติงานความเฉลียวฉลาดความเป็นอัจฉริยภาพในการเจรจาแก้ไขข้อพิพาทและการปรับใช้เครื่องมือการทูตในสถานการณ์ที่แตกต่างกันของศาสดามุฮัมมัดได้ด้วยการศึกษาดำรงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อิสลามชีเราะฮ์ (ชีวประวัติ) และอัลฮะดีษ (วจนะ) ของศาสดา สำหรับต่างศาสนิกอาจมีคำถามในใจว่าเหตุใดมุสลิมถึงต้องปฏิบัติตามหรืออ้างอิงบทบัญญัติแห่งอัลลอฮ์ในอัลกุรอานและตามแบบปฏิบัติของศาสดามุฮัมมัดคำตอบคือ มุสลิมนั้นมีความอ่อนแอ มีขีดจำกัด มีอารมณ์ความรู้สึกและอคติซึ่งเป็นคุณลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ที่ต่างกับอัลลอฮ์ซึ่งเป็นพระเจ้า ผู้ทรงปรีชาญาณและรอบรู้และพระองค์ทรงรู้ดีในทุก ๆ กิจกรรมของมวลมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายในจักรวาลดังที่ในอัลกุรอานบทที่ 49 โองการที่ 13 ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้ยิ่ง”

(Maududi, 2012e) ในเมื่อมนุษย์อ่อนแออันนี้หมายความว่ามาตรฐานการปฏิบัติที่มนุษย์สร้างขึ้นก็ไม่มีคุณสมบัติสมบูรณ์ยุติธรรมและจริงใจเท่ากับมาตรฐานที่อัลลอฮ์กล่าวไว้ในอัลกุรอาน และที่สำคัญคือบทบัญญัติของพระองค์นั้นไม่มีความล้าสมัย สามารถปรับใช้ได้กับทุกรัฐที่แสวงหาสันติภาพในทุกยุคสมัยดังจะเห็นได้ในปัจจุบันว่าหลักการปฏิบัติทางการทูตสากลและกฎหมายระหว่างประเทศมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการทูตอิสลามเป็นอย่างมาก

6. คำวินิจฉัยชี้ขาดจากผู้รู้อิสลาม

นอกจากอัลกุรอานและแบบปฏิบัติของศาสดาที่เป็นแหล่งอ้างอิงแล้ว ยังมีคำวินิจฉัยชี้ขาดจากบรรดาผู้รู้มุสลิมเป็นแหล่งอ้างอิงลำดับรองลงมา ในกรณีที่เกิดอุปสรรคหรือปัญหาในการปฏิบัติงานทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกรณีใหม่ ๆ ซึ่งไม่ได้มีปรากฏในอัลกุรอานและจากแบบปฏิบัติของศาสดา โดยการตัดสินชี้ขาดของผู้รู้มุสลิมนั้นจะวินิจฉัยปัญหาด้วยวิธีการทางหลักศาสนบัญญัติ ได้แก่ การลงความเห็นพ้องต้องกันของบรรดาผู้รู้หรือที่เรียกกันว่า อิजมาอ์ (Ijma) และการเทียบเคียงหรือที่เรียกกันว่า กียาส (Qiyas) โดยเฉพาะการใช้วิธีเทียบเคียงหรือกียาสที่แม้ว่าจะเป็แหล่งอ้างอิงลำดับที่สี่รองลงมาจากอัลกุรอาน ชุนนะฮ์และอิจมาอ์ ซึ่งในยุคปัจจุบันนั้นการเทียบเคียงมีความจำเป็นและสะดวกกว่าการลงความเห็นพ้องต้องกันของผู้รู้มุสลิม เนื่องจากวิธีการเทียบเคียงสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคสมัย ทั้งนี้ในการเทียบเคียงจะพิจารณาถึงเหตุผลต่าง ๆ เช่น การเปรียบเทียบกับตัวบทหรือกฎที่มีอยู่เดิม การศึกษาถึงความจำเป็นและส่วนที่คล้ายคลึงกันกับแบบอย่างปฏิบัติของศาสดามุฮัมมัดที่เคยปฏิบัติไว้อีกด้วย (Istanbuli, 2001)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาแนวคิดทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ถูกระบุไว้ในอัลกุรอานพบว่า อิสลามมีแนวคิดทางการเมืองและด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ ซึ่งเป็นแนวคิดจากคัมภีร์อัลกุรอานอันเป็นพระดำรัสจริงของอัลลอฮ์และเป็นคัมภีร์ที่ไม่เคยมีการสังคายนาแก้ไขเพิ่มเติมหรือบิดเบือนความหมายใด ๆ และด้วยทางนำแห่งโองการในคัมภีร์อัลกุรอาน ศาสดามุฮัมมัดจึงได้นำไปปฏิบัติเพื่อเป็นแบบแผนให้ประชาชาติของท่านได้ปฏิบัติตาม และในคัมภีร์อัลกุรอานได้มีโองการเกี่ยวกับการเมืองและความสัมพันธ์

ระหว่างประเทศไว้มากมาย ทำให้มีงานศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานของจักรวาลขึ้นมา ในคัมภีร์อัลกุรอานถูกยืนยันไว้ว่าอำนาจอธิปไตยเหนือมนุษยชาติก็เป็นเช่นเดียวกับอำนาจเหนือจักรวาลทั้งหมด พระองค์ทรงเป็นผู้มีสิทธิ์และอำนาจในกิจการของมนุษย์ทั้งสิ้น (Maluleem, Amortat, & Maluleem, 2007) ซึ่งในประเด็นนี้นักวิชาการอิสลามศึกษาได้ให้ข้อมูลไว้ว่าการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอัลกุรอานก็จะมี การกล่าวถึงอยู่ในหลายโองการ เช่น ในบทที่ 2 โองการที่ 30 อัลลอฮ์ได้แต่งตั้งนบิอาดัม เป็นผู้ปกครองโลกหรือเคาะลีฟะฮ์ซึ่งก่อนหน้าที่มนุษย์จะถูกแต่งตั้งเป็นเคาะลีฟะฮ์โลกนี้เต็มไปด้วยญิน (อมนุษย์ที่เป็นประชาชาติหนึ่ง) ซึ่งญินอยู่ก่อนมนุษย์บนโลกนี้ เมื่อญินอยู่บนโลกชอบสร้างความเสียหายและชอบบงการเลียด อัลลอฮ์จึงต้องเปลี่ยนผู้ดูแลนั่นคือที่มาที่ไปของการสร้างนบิอาดัม ก่อนที่พระองค์จะส่งนบิอาดัมลงมาปกครองแทน (ผู้อำนวยการสถาบันอิสลามและภาษาอาหรับมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2564)

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อจำแนกหมวดหมู่ของโองการอัลกุรอานที่กล่าวถึงความเกี่ยวข้องกับการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศพบว่า มีการจำแนกหมวดหมู่ของโองการในอัลกุรอานมีการแบ่งออกเป็น “ซูเราะฮ์” หรือบท ซึ่งมี 114 บท แต่ละบทประกอบด้วยโองการหรือที่เรียกว่าอายะฮ์ที่มีจำนวนทั้งสิ้น 6,236 โองการ ซึ่งการจำแนกหมวดหมู่ของโองการอัลกุรอานที่กล่าวถึงความเกี่ยวข้องกับการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น มันเป็นเรื่องที่มีรายละเอียดและต้องใช้เวลาในการพิจารณาวิเคราะห์ อย่างไรก็ตามการจำแนกหมวดหมู่ของโองการในอัลกุรอานที่เกี่ยวข้องในประเด็นการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น สามารถจำแนกแบ่งออกได้ดังนี้ คือ อำนาจอธิปไตย การบริหารหรือ สิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมและความเท่าเทียม ความเป็นเอกภาพในความหลากหลาย ความเป็นประชาชาติเดียวกัน ความเป็นผู้นำ สงครามและสันติภาพ

นอกจากนี้อิสลามยังมีแนวคิดทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งเป็นแนวคิดจากอัลกุรอานไว้ดังนี้คือ 1. แนวคิดเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีอัลกุรอานมีบทบัญญัติให้ใช้วิธีเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีไว้อย่างชัดเจนดังที่พระองค์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอาน บทที่ 49 โองการที่ 13 ความว่า “โอ้มนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริงแล้วเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชายและเพศหญิงและเราได้สร้างพวกเจ้าแยกเป็นเผ่าและตระกูลเพื่อที่พวกเจ้าจะได้รู้จักกัน แท้จริงแล้วผู้ที่มิเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ ที่อัลลอฮ์คือผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้าแท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน” (Maududi, 2012e) ไม่ว่ามนุษย์มีความหลากหลาย

ด้านเชื้อชาติ ภาษา สปีชีส์และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ก็ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้ทำความรู้จักและแลกเปลี่ยนสถานสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างกันมิใช่สร้างมนุษยชาติที่มีความหลากหลายเพื่อให้มนุษย์ใช้เป็นข้ออ้างหรือเหตุผลในการแบ่งแยกหรือสร้างความขัดแย้งกัน 2. แนวคิดเพื่อความร่วมมือระหว่างรัฐ การสร้างความสัมพันธ์ของรัฐอิสลามนั้นมิใช่เพื่อป้องกันความขัดแย้งและสงครามเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการมุ่งแสวงหาความร่วมมือในกิจการอันดีและเป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่ายอีกด้วย 3. แนวคิดเพื่อความยุติธรรมและความเสมอภาค อัลกุรอานได้ระบุให้ความยุติธรรมเป็นพื้นฐานหลักในการปฏิบัติงานซึ่งการให้ความยุติธรรมซึ่งครอบคลุมทุกรัฐไม่ว่าประชากรของรัฐส่วนใหญ่จะมีเชื้อชาติหรือศาสนาใดก็ตามที่มีเจตนาเป็นมิตร รักสันติภาพไม่ว่าตัวเป็นผู้รุกรานหรือละเมิดกฎหมาย 4. แนวคิดการเจรจา เพื่อการป้องกันสงคราม การสร้างและรักษาสันติภาพโลกตลอดจนต่อต้านการก่อการร้ายความขัดแย้งหรือการใช้กำลังในทุกรูปแบบต่อมวลมนุษย ซึ่งอัลกุรอานได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าอิสลามไม่อนุญาตให้มุสลิมก่อสงครามหรือทำการรุกรานรัฐอื่นไม่ว่ากรณีใด ๆ ยกเว้นในกรณีเพื่อป้องกันตนเองเนื่องจากถูกรุกรานหรือตกเป็นเหยื่อของความอยุติธรรมเท่านั้น ดังนั้นการทำสงครามในอิสลามนั้นไม่ได้มีไว้ใช้เพื่อรุกรานหรือบ่อนทำลายผู้อื่นแต่อย่างใด แต่เป็นเครื่องมือสุดท้ายในการป้องกันตัวเองหากวิถีการต่าง ๆ ทางกาพูดใช้ไม่ได้ผลแล้วเท่านั้นโดยเฉพาะในกรณีที่มุสลิมตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง การรุกรานจากศัตรู ความอยุติธรรม การทำลายทั้งชีวิตและทรัพย์สินเพื่อปกป้องความสันติภาพ ความยุติธรรม สิทธิ ชีวิต ทรัพย์สินของชาวมุสลิมเท่านั้น

อภิปรายผล

จากผลวิจัยเกี่ยวกับการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอิสลาม: ศึกษาแนวคิดในอัลกุรอานพบว่า อัลกุรอานได้มีข้อบัญญัติส่งเสริมให้มีการดำเนินงานทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเอาไว้ และจากที่ได้จำแนกโครงการในอัลกุรอานที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักแนวคิดดังกล่าวแล้วจึงแสดงให้เห็นว่าในอัลกุรอานได้มีการระบุเรื่อง อำนาจอธิปไตย การปรึกษาหารือ ความเป็นผู้นำ ฯลฯ ทำให้ได้ทราบว่าอิสลามได้มีการส่งเสริมทางการเมืองและการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับรัฐต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ยังมีความร่วมมือระหว่างรัฐ เพื่อให้เกิดสัมพันธ์ไมตรีของรัฐอิสลามนั้นมิใช่เพื่อป้องกันความขัดแย้งและสงครามเพียงเท่านั้น แต่เป็นการสร้างสัมพันธ์ไมตรีที่มุ่งแสวงหาความร่วมมือในกิจการอันดีและเป็นประโยชน์

ต่อทั้งสองฝ่ายและยังมีโครงการในอัลกุรอานที่สะท้อนให้เห็นถึงการช่วยให้เข้าใจได้ว่า อัลกุรอานส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมอันดีงามทั้งหมดผ่านทางความร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างรัฐในสังคมโลกตราบใดที่ความร่วมมือเหล่านั้นเป็นกิจกรรมที่ดี มีประโยชน์และมีใช้กิจกรรมในลักษณะที่อาจนำไปสู่ความชั่วร้ายและเกิดความเสียหายบนหน้าแผ่นดินอีกทั้งต้องเป็นความร่วมมือที่ยุติธรรมไม่เอาเปรียบหรือแสวงหาผลประโยชน์บนความร่วมมือด้วย

บทส่งท้ายและข้อเสนอแนะ

จากข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นสำคัญกับการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อที่จะได้เห็นถึงความสำคัญและทำความเข้าใจบริบททางความคิดที่มีต่อประเด็นเกี่ยวกับการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอิสลาม ซึ่งหลักคำสอนที่มาจากคัมภีร์อัลกุรอาน และศาสนายัหมัดซึ่งชาวมุสลิมทั่วโลกมีความเชื่อว่าท่านศาสดาถือเป็นตัวแทนจากพระผู้เป็นเจ้า และเป็นศาสดาองค์สุดท้ายในศาสนาอิสลาม และเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอิสลามมากขึ้น ในงานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้คือ อัลกุรอานเป็นแนวทางวิถีชีวิตที่นับได้ว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่พุดถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ตั้งแต่เรื่องเล็กสุดไปจนถึงเรื่องที่ใหญ่สุด หรือแม้กระทั่งการดูแลโลกใบนี้ จากเรื่องที่สำคัญที่สุดคือเรื่องความศรัทธาไปจนถึงสังคมส่วนรวมการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศคือส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตแห่งสังคมมนุษย์ ประเด็นการวิจัยที่น่าจะมีการต่อยอดจากการวิจัยนี้คือการนำแนวคิดที่สำคัญต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์และศึกษาในแต่ละแนวคิด ดังนั้นในฐานะผู้วิจัยจึงอยากนำเสนอข้อเท็จจริงเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม สถาบันทางการศึกษาและนำเสนอมุมมองของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้มากยิ่งขึ้น มีการวิจัยในการสร้างองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่แหล่งข้อมูลให้มีความหลากหลายในสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้มาจากโครงการวิจัยเรื่อง การเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอิสลาม: ศึกษาแนวคิดในอัลกุรอาน ซึ่งได้รับการสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยวิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ประจำปีงบประมาณ 2563 รหัสโครงการ POL63030346S

References

- Abo-kazleh, M. (2006). Rethinking international relations theory in Islam: Toward a more adequate approach. *Alternatives: Turkish Journal of International Relations*, 5(4), 41–56.
- AbuSulayman, A. (1993). *Toward an Islamic theory of international relations: New directions for methodology and thought*. Virginia: International Graphics.
- Agarwal, C. (1997). *Political theory: Principles of political science* (8th ed.). New Delhi: S. Chand & Company Ltd.
- Amatayakul, A. (2018). *Examine the teachings, history, and civilization of Islam*. Bangkok: Nutchaprinting. [in Thai].
- Banchusuwan, P. (2018). *Introduction to political science*. Surat Thani: Prince of Songkla University. [in Thai].
- Binkasan, B. (2007). *To Islam, the truth of life*. Bangkok: Al Amin. [in Thai].
- Booth, K. (2016). *International relations: All that matters* (J. Sombatpoonsiri, Trans.). Bangkok: Siam Paritas. (Original work published 2013). [in Thai].
- Buasri, U. (1998). Religion: The development of human history. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 16(1), 51–69. [in Thai].
- Butr-indr, S., & Butr-indr, B. (2011). *Comparative political philosophy*. Bangkok: Siam. [in Thai].
- Denffer, A. V. (2008). *Ulum al Qur'an: An introduction to the sciences of the Qur'an* (B. Binkasan, Trans.). Bangkok: Islamicbook Center. (Original work published 2003). [in Thai].
- Hamid, A. (2011). *Public international law: A practical approach* (3rd ed.). Kuala Lumpur: Sweet and Maxwell Asia.
- Istanbuli, Y. (2001). *Diplomacy and diplomatic practice in the early Islamic era*. Oxford: Oxford University Press.
- Khadduri, M. (1966). *The Islamic law of nations: Shaybani's Siyar*. Maryland: The Johns Hopkins Press.
- Klaitabtim, J. (2008). *Principle of international relations*. Bangkok: Kasetsart University Press. [in Thai].

- Maluleem, I., Amorntat, K., & Maluleem, J. (2007). *Islamic philosophy, complete edition*. Bangkok: Islamic Academy. [in Thai].
- Maluleem, J. (2012). *Political Islam in Middle Eastern politics*. Bangkok: Siam. [in Thai].
- Maududi, A. (1988). *The Islamic way of life* (B. Binkasan, Trans.) (2nd ed.). Bangkok: Muslim Student Club Ramkhamhaeng University. (Original work published 1986). [in Thai].
- Maududi, A. (2012a). *Tafheem ul Quran: The meaning of the Qur'an, vol IV* (B. Binkasan, Trans.). Bangkok: Islamicbook Center. (Original work published 1972). [in Thai].
- Maududi, A. (2012b). *Tafheem ul Quran: The meaning of the Qur'an, vol V* (B. Binkasan, Trans.). Bangkok: Islamicbook Center. (Original work published 1972). [in Thai].
- Maududi, A. (2012c). *Tafheem ul Quran: The meaning of the Qur'an, vol VI* (B. Binkasan, Trans.). Bangkok: Islamicbook Center. (Original work published 1972). [in Thai].
- Maududi, A. (2012d). *Tafheem ul Quran: The meaning of the Qur'an, vol VII* (B. Binkasan, Trans.). Bangkok: Islamicbook Center. (Original work published 1972). [in Thai].
- Maududi, A. (2012e). *Tafheem ul Quran: The meaning of the Qur'an, vol VIII* (B. Binkasan, Trans.). Bangkok: Islamicbook Center. (Original work published 1972). [in Thai].
- Maududi, A. (2015a). *Tafheem ul Quran: The meaning of the Qur'an, vol I* (B. Binkasan, Trans.). Bangkok: Islamicbook Center. (Original work published 1972). [in Thai].
- Maududi, A. (2015b). *Tafheem ul Quran: The meaning of the Qur'an, vol II* (B. Binkasan, Trans.). Bangkok: Islamicbook Center. (Original work published 1972). [in Thai].
- Mohseni, P. (2013). *The Islamic awakening: Iran's grand narrative of the Arab uprisings, Middle East brief 71*. Retrieved May 12, 2021, from <https://www.brandeis.edu/crown/publications/middle-east-briefs/pdfs/1-100/meb71.pdf>

- Pitakkumpol, A. (2011). *Basic ethics for youth*. Bangkok: Sheikhul Islam. [in Thai].
- Sawananon, D. (2002). *Dictionary of political terms*. Bangkok: Windows on the World. [in Thai].
- Simahawaro, W. (2013). *Political sociology*. Bangkok: Odeon Store. [in Thai].
- The Royal Institute. (2013). *The royal institute dictionary 2011*. Bangkok: Sirivatana Interprint. [in Thai].
- Waehama, M. (2014). *Social roles of Sahabiyat in the prophet Muhammad era with application to Thai Muslim women in the society of Southern Border provinces of Thailand* (Doctoral dissertation). Pattani: Prince of Songkla University. [in Thai].
- Wang, Y. (2009). *Diplomacy: Theory and practice in Islam*. Kuala Lumpur: IIUM Press.
- Wolin, S. S. (2004). *Politics and vision: Continuity and innovation in Western political thought*. New jersey: Princeton University Press.
- Wongsan, M. (2003). *To know Islam*. Bangkok: World Assembly of Muslim Youth of Thailand Office. [in Thai].